

صو العلیع

بازی درمانی

نظایه ها، انجام پژوهش و روش های مداخله

www.ketab.ir

نویسنده:

دکتر سیدعلی صمدی

نشر دانه

سرشناسه: صمدی، علی، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور: بازی درمانی نظریه‌ها،
انجام پژوهش و روش‌های مداخله / نویسنده دکتر صمدی
مشخصات نشر: تهران: دانژه، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۳۶۰ ص: مصور، جدول.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۱۰-۱۹-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: بازی درمانی

بندی کنگره: ۱۳۸۸ ص ۸/ب ۲/۵۰۵ RJ

کتابخانه دیوبی: ۶۱۸/۹۲۸۹۱۶

شماره ثبت کتابخانه ملی: ۱۷۷۴۱۸۹

عنوان: بازی درمانی (نظریه‌ها، انجام پژوهش و روش‌های مداخله)

نویسنده: دکتر سیدعلی صمدی

تصویر جلد: سالار صمدی در سه‌ونیم سالگی (۱۳۶۵)

مدیر تولید: داریوش سازمند

صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا

ناشر: دانژه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ صدف

شمارگان: ۲۲۰ نسخه / قطع: وزیری

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۹ / هفتم ۱۴۰۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۱۰-۱۹-۵

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران: خیابان استاد مطهری - خیابان سلیمان خاطر (امیراتابک)، کوچه اسلامی، شماره ۲/۴
کدپستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۱۱ صندوق پستی: ۴۱۶۴-۱۴۱۵۵ تلفن: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۴۲۵۴۳ تلفکس: ۸۸۸۱۲۰۸۳

فروش اینترنتی و آشنایی با نشر دانژه در: www.iketab.com

info@danjeh.org

www.danjeh.org

مقدمه

در طی ۶۰ سالی که از عمر بازی درمانی می‌گذرد، این علم توانسته است به عنوان یکی از روش‌های قابل اعتماد و مفید در زمینه درمان کودکان جای خود را در بین سایر روش‌ها باز کند. یکی از مهم‌ترین دلایلی که بازی درمانی توانسته است خود را به عنوان یکی از روش‌های مناسب درمان مشکلات مختلف کودکان معرفی کند، این است که کودکان قادر نیستند از استدلال و مهارت‌های کلامی استفاده کنند و احساسات، افکار و رفتارهایشان را به صورت قابل درکی برای بزرگسالان بیان کنند. برای کودکان اسباب بازی کلمات هستند و بازی مکالماتی است که با استفاده از آن‌ها انجام می‌شود. کودکان فاقد پختگی شناختی لازم برای بیان و تفسیر احساسات خود به شیوه بزرگسالان هستند، محدودیت‌هایی که از جانب بزرگسالان نیز اعمال می‌شود و فعالیت‌هایی توصیه شده از جانب آنان نیز نمی‌تواند جبران کننده اقتدار و احساس قدرتی باشد که کودکان از طریق بازی بدست می‌آورند. در جریان بازی، کودک خود مدیر و راهنما است و قاعده می‌سازد، اقدام به خلق جهانی می‌کند که بر آن تسلط می‌یابد و مهارت‌های اجتماعی را از آن طریق کسب می‌کند. از طریق بازی درمانی نیز به صورت نمادین بر ضربه‌ها و فشارهایی که احساس خوشحالی را از وی سلب کرده است، فائق می‌آید.

یک بازی درمانگر تربیت شده و آموزش دیده محتویات استعاره‌ای بازی‌ها را درک می‌کند و فرصت می‌دهد کودکان مشکلاتشان را نشان دهند و خود به جستجوی راه حل بپردازند، بازی شیوه‌ای طبیعی برای یادگیری، رشد، و بیان خود است.

بازی درمانی در اتاق بازی انجام می‌شود اتفاقی که به صورت ویژه‌ای طراحی شده و مبلمان و دکوراسیون آن نیز اسباب بازی‌هایی است که کودکان به عنوان یک ابزار برای انجام بازی و ایجاد حالت‌های حسی به کمک درمانگر مورد استفاده قرار می‌دهند. والدین نقش مهمی در روند بازی درمانی دارند و در تقویت این فرایند نقش ویژه‌ای ایفا می‌کنند.

درمانگران به صورت منظم والدین را ملاقات می کنند تا درک درستی از اتفاقات زندگی کودک داشته باشند و آنان را برای درک درست بازی کودکانشان یاری دهند.

امروزه دیگر بازی درمانی رویکردی بر مبنای حدس، آزمون و خطا و یا شرم بازی درمانگر نیست. بلکه رویکردی بسیار سنجیده است که فلسفه‌ای کاملاً روشن دارد. اصول و پایه‌های بازی درمانی کاملاً مشخص است و تحقیقات نیز به رشد آن کمک می کنند.

بازی درمانی رویکردی برای کمک به کودکان برای مواجهه و غلبه بر مشکلاتی است که در زندگی خود با آن روبرو می شوند. شاید ماه‌ها وقت لازم باشد تا یافته‌های جدید و پژوهش‌های انجام شده مورد مطالعه قرار گیرد. فقط در دانشگاه تکزاس ۲۰۰۰ مقاله چاپ شده در مجلات معتبر در ارتباط با این موضوع وجود دارد، این آمار مربوط به سال ۱۹۹۶ است و تاکنون این تعداد حتماً بیشتر شده است. در طی چند سالی که به عنوان مدرس درس بازی درمانی در دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی مشغول تدریس بودم. لزوم وجود کتابی جامع در زمینه آموزش این روش را کاملاً احساس کردم.

کسب تجربه هنر درمانی در مؤسسه^۱ در شهر بوردو^۲ در کشور فرانسه و نیز تجربیات بالینی در مؤسسه‌های خصوصی و مراکز بازی بخش بازی درمانی در یکی از این مؤسسات و آموزش چندین بازی درمانگر در طی این سال‌ها حسارت و جرئت کاری را در اینجانب ایجاد کرد. بنابراین سعی کردم تا در صورت امکان نتیجه به تجربه تدریس، مقالات و مطالبی که در ضمن این چند سال به صورت پراکنده در کلاس‌های آموزشی ارائه کرده و یا به چاپ رسانده‌ام، تجربه آموزش عملی چند بازی درمانگر و نیز امکاناتی که در دانشگاه ساسکس^۳ در شهر برایتون^۴ در کشور انگلستان و در دانشگاه آلستر^۵ در شهر بلفاست^۶ در ایرلند شمالی در این زمینه وجود دارند، این مهم را به انجام برسانم. امیدوارم که دانشجویان، درمانگران و اساتیدی که احیاناً از این کتاب استفاده می کنند مرا از نظرات خود آگاه سازند تا در چاپ‌های آتی احتمالی این کتاب مورد توجه قرار گرفته شوند.

با سپاس فراوان؛

سید علی صمدی

دانشگاه آلستر - بلفاست - ایرلند شمالی

samadisa@yahoo.com

فهرست

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات

۱۵	بخش اول: شیوه‌های متفاوت مداخله در زمینه روان‌درمانی کودک
۱۶	بازی درمانی تحلیل روانی
۱۸	روش درمانی ارتباط شیء
۲۰	شیوه‌های شناختی رفتاری
۲۱	رهایی درمانی
۲۲	بازی درمانی تخلیه هیجانی
۲۳	بازی درمانی ساخت‌دار
۲۴	فعالیت‌های مداخله‌ای محیط بازی
۲۷	بخش دوم: بازی تعاریف و نظریه‌ها
۲۷	بازی تعاریف و طبقه‌بندی آن
۲۸	بازی چیست؟
۳۰	بازی به عنوان عنصری فرهنگی
۳۱	جایگاه بازی
۳۳	تقسیم‌بندی بازی‌ها از دیدگاه اجتماعی
۳۴	توجهات مکاتب مختلف از بازی
۳۶	بازی در مکان‌های مختلف
۳۶	کودکان و بازی در بیمارستان
۳۸	بازی در مدارس و محیط‌های آموزشی
۴۰	بهداشت و بازی
۴۰	فعالیت‌های اولیه حرکتی
۴۶	بازی‌های پایه‌ای
۵۰	جنبه‌های رشدی بازی
۵۳	بازی کودکان دارای ناتوانایی‌های مختلف
۵۵	نقش بازی‌های نمایشی در رشد شناختی و عاطفی کودکان
۶۰	منابع فصل اول

فصل دوم: انجام مداخله با استفاده از بازی درمانی و انجام پژوهش

۶۵	بخش اول: بازی درمانی کلیات تعاریف و روش ها
۶۵	تعاریف و کلیات و روش ها
۶۶	مرکزیت بازی در بازی درمانی
۶۸	دنیای بازی و دنیای واقعیت
۶۸	روش های مختلف بازی درمانی
۷۰	بازی درمانی هدایت نشده:
۷۳	بازی درمانی هدفمند
۷۳	بازی درمانی رفتاری شناختی
۷۶	بازی درمانی گروهی ساخت دار (هدایتی)
۷۸	بازی درمانی به شیوه فیلل
۸۰	بازی درمانی به شیوه همکاری
۸۱	نظریه ساختار اجتماعی
۸۲	کودک به عنوان بخشی از یک سیستم شناختی
۸۲	درمان گفتاری
۸۹	بخش دوم: ابزار و وسایل مورد نیاز برای انجام بازی درمانی
۹۰	محیط بازی درمانی
۹۲	دکورا سیون و تزینات فضای داخلی اتاق بازی
۹۳	ابزارها و مواد مورد استفاده در بازی درمانی
۹۷	استفاده از اسباب بازی و بازی ها در مداخلات مختلف
۹۹	عروسک های مختلف و عروسک بازی
۱۰۲	قصه گویی
۱۰۵	بخش سوم: کاربردهای بازی درمانی در تشخیص و ارزیابی
۱۰۶	مقاصد ارزیابی بازی درمانی و تشخیص
۱۰۸	اهداف موجود در بازی درمانی تشخیصی
۱۱۲	ارزیابی، مشاهده و تحلیل بازی
۱۲۷	کلیاتی در مورد ارزیابی کودکان
۱۳۰	جمع بندی، گزارش دهی بخش های مختلف
۱۳۸	استفاده از بازی برای مداخلات درمانی

۱۴۱	بخش چهارم: پژوهش در بازی درمانی
۱۴۴	پژوهش‌های کیفی
۱۴۶	پژوهش‌های کمی
۱۴۷	پژوهش‌های با استفاده از مدل ترکیبی
۱۴۷	پژوهش‌های مبتنی بر یافته‌های تحقیقی (یا مستند)
۱۵۵	تعیین طرح راهنما یا راهبرد
۱۵۶	طرح‌های بازبینی
۱۶۲	پژوهش در عمل
۱۶۹	فرایند پژوهش در بازی درمانی

۱۷۹	بخش پنجم: آموزش بازی درمانی و مباحث تخصصی مربوط به آن
۱۸۴	بازی درمانی به عنوان یک تخصص
۱۸۶	منابع فصل دوم

فصل سوم: روش‌های عملی مداخله و گزارش‌های پژوهشی در مورد

اثر بخشی مداخلات به شیوه بازی درمانی

۱۹۳	بخش اول: کاربرد بازی درمانی در اختلالات مربوط به دوره کودکی
۱۹۳	اتیسم
۱۹۷	کودکان ناشنوا و دارای مشکلات جسمی
۲۰۰	کمبود توجه و بیش‌فعالی
۲۰۵	کودکان دارای مشکلات عاطفی
۲۱۴	مشکلات مربوط به عدم کنترل ادرار و مدفوع
۲۲۴	ترس و اضطراب
۲۲۶	کودک مبتلا به ناتوانایی‌های یادگیری
۲۲۹	کودکان مبتلا به ناتوانایی‌های هوشی
۲۳۶	مشکلات مربوط به خواندن
۲۴۰	لالی انتخابی
۲۵۰	اندوه
۲۵۳	سوءاستفاده و کم‌توجهی
۲۶۵	مشکلات گفتاری
۲۷۸	بازی در شرایط بحرانی و پس از بحران
۲۹۷	بازی درمانی در اختلال پس از ضربه

۳۱۱	بخش دوم: بازی درمانی با بزرگسالان
۳۱۱	مقدمه‌های بر بازی درمانی با بزرگسالان
۳۱۲	انواع بازی‌ها
۳۱۳	بزرگسالانی که می‌توانند از بازی درمانی سود ببرند
۳۱۷	بخش سوم: تکنیک‌های سودمند بازی درمانی
۳۱۷	تکنیک‌های مختلف بازی درمانی و بازی‌های پیشنهادی
۳۴۱	بخش چهارم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی
۳۴۱	دلایل استفاده از بازی درمانی
۳۴۲	فرایند بازی درمانی
۳۴۳	اسباب بازی و ابزار
۳۴۴	ایجاد محدودیت در بازی درمانی
۳۴۵	بازی درمانی پژوهش و نتایج
۳۴۶	آموزش متخصصان
۳۴۶	گرایش‌های آینده در بازی درمانی
۳۴۷	نتیجه‌گیری
۳۴۸	منابع فصل سوم
۳۵۳	واژه‌نما
۳۵۵	موضوع‌نما

فهرست جدول‌ها

۲۵	جدول شماره ۱-۱: سنخ‌شناسی روش‌های مختلف بازی درمانی
۴۵	جدول شماره ۱-۲: حرکات پایهای و تفکیک آن‌ها از یکدیگر
۵۲	جدول شماره ۱-۳: پیشرفت بازی کودکان از جنبه رشدی
۶۷	جدول شماره ۲-۱: عوامل درمانی موجود در بازی
۸۵	جدول شماره ۲-۲: نمودار تاریخچه بازی درمانی
۱۱۳	جدول شماره ۲-۳: تحلیل بازی‌ها با توجه به حواس درگیر در هر بازی
۱۱۷	جدول شماره ۲-۴: تحلیل بازی با استفاده از اسباب‌بازی‌های آشنا و ناآشنا
۱۲۱	جدول شماره ۲-۵: راهنمای مشاهده بازی کودک به صورت کیفی
۱۲۳	جدول شماره ۲-۶: راهنمای توصیف رفتارهای پیچیده بازی با گروه همسالان در بین کودکان

پیش دبستانی

۱۲۵	جدول شماره ۷-۲: مقیاس مشاهده بازی کودکان در مرحله پیش دبستانی.....
۱۲۹	جدول شماره ۸-۲: توالی‌هایی که باید در یک ارزیابی در نظر گرفته شوند.....
۱۳۳	جدول شماره ۹-۲: فرم پیشنهادی برای ارائه گزارش ارزیابی روان‌شناس از مراجع.....
۱۳۶	جدول شماره ۱۰-۲: فرم پیشنهادی دو (الف) برای برگزاری کمی ارزیابی روان‌شناس از مراجع ...
۱۳۷	جدول شماره ۱۱-۲: فرم پیشنهادی دو (ب) برای گزارش کیفی ارزیابی روان‌شناس از مراجع
۱۵۳	جدول شماره ۱۲-۲: سطوح رتبه‌بندی یافته‌های تحقیقی (مدارک و شواهد) مربوط به مؤثر
	بودن مداخلات درمانی
۱۵۴	جدول شماره ۱۳-۲: سطوح یافته‌های تحقیقی (مدارک و شواهد) در مداخلات مربوط به روان‌درمانی
۱۵۹	جدول شماره ۱۴-۲: تفاوت میان تحقیق و طرح‌های بازبینی.....
۱۶۰	جدول شماره ۱۵-۲: مربوط به عناوین پیشنهادی برای انجام طرح‌های بازبینی در بازی درمانی...